

УЧАСТЬ ЙОРДАНІЇ У МИРОТВОРЧИХ МІСІЯХ ООН

Айяд Ясер Маджед Мохаммад

Запорізький національний університет

Yaser.ayad90@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9430-3536>

О. Р. Давлетов

Запорізький національний університет

dar5zp5ua@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7904-9776>

М. В. Єльников

Запорізький національний університет

elnikov.mv@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8102-1345>

Ключові слова: Організація Об'єднаних Націй, Хашимітське Королівство Йорданія, Амман, миротворчі місії, Збройні сили Йорданії, миротворча діяльність.

Статтю присвячено розгляду участі Хашимітського Королівства Йорданія у миротворчих місіях ООН. Долучившись в якості спостерігачів до Контрольної місії ООН в Анголі 1989 р., країна щороку підвищувала свій професійний рівень, ставши 2015 р. найкрупнішим постачальником поліцейських-миротворців. Йорданські миротворці приймали участь у місіях, доручених Радою Безпеки ООН іншим міжнародним організаціям – Європейському союзу, Африканському союзу, Організації Північноатлантичного договору. Тож підрахувати точну участь Йорданії безпосередньо у миротворчих місіях ООН є достатньо складним завданням. На початок травня 2019 р., згідно з даними йорданського представника, більш як 100 тис. осіб Королівства взяли участь у миротворчих місіях ООН. У 2015–2021 рр. серед безпекових пріоритетів Амман вважав регіональну безпеку та протидію тероризму, привнесення миру та стабільності в сусідню Сирію. Свідченням визнання високого рівня залученості йорданського керівництва до підтримки миру й дотримання прав людини саме йорданському принцу Зеїду Раад аль-Хуссейну 2004 р. було доручено підготувати доповідь відносно випадків сексуальної експлуатації і наруги з боку миротворців. На підставі доповідь Зеїда в рамках Департамент ООН з миротворчих операцій було створено спеціалізовану Групу з питань етики та дисципліни. 2012 р. Королівська жандармерія Йорданії увійшла до складу Асоціації сил поліції та жандармерії країн Європи та Середземного моря у статусі військової установи. У своєрідному близькосхідному центрі НАТО – Учбовому центрі спеціальних операцій імені короля Абдалли в Аммані проходять навчання з військової підготовки, розмінуванню, військовій медицині офіцерський склад багатьох країн. У Хашимітському Королівстві 2015 р. Головним управлінням безпеки створено Департамент поліції Йорданії по операціям з підтримки миру, який разом з Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини опікується підготовкою майбутніх миротворців.

JORDAN'S PARTICIPATION IN UN PEACEKEEPING MISSIONS

Ayad Yasser Majed Mohammad, O. Davletov, M. Elnikov

Zaporizhzhia National University

Key words: United Nations, Hashemite Kingdom of Jordan, Amman, peacekeeping missions, Armed Forces of Jordan, peacekeeping.

The article is devoted to the participation of the Hashemite Kingdom of Jordan in UN peacekeeping missions. By joining the UN Monitoring Mission in Angola in 1989 as an observer, the country has improved its professional level every year, becoming the largest supplier of peacekeeping police in 2015.

Jordanian peacekeepers took part in missions entrusted by the UN Security Council to other international organizations – the European Union, the African Union, the North Atlantic Treaty Organization. Therefore, it is quite a challenge to calculate Jordan's accurate participation directly in UN peacekeeping missions. At the beginning of May 2019, according to the Jordanian representative, more than 100 thousand people of the Kingdom took part in UN peacekeeping missions. In 2015-2021, Amman considered regional security and countering terrorism, bringing peace and stability to neighboring Syria to be among its security priorities.

In recognition of the Jordanian leadership's high level of involvement in peacekeeping and human rights, it was Jordanian Prince Zayed Raad al-Husseini who was commissioned in 2004 to prepare a report on sexual exploitation and abuse by peacekeepers. Based on Zeid's report, a specialized group on ethics and discipline was established within the UN Department of Peacekeeping Operations. In 2012, the Royal Gendarmerie of Jordan became a member of the Association of Police and Gendarmerie of Europe and the Mediterranean as a military institution. Officers from many countries are trained in military training, demining, and military medicine at a special NATO center in the Middle East, the King Abdullah Special Operations Training Center in Amman. In the Hashemite Kingdom in 2015, the Jordanian Police Department for Peacekeeping Operations was established by the Main Security Directorate, which, together with the Office of the UN High Commissioner for Human Rights, oversees the training of future peacekeepers.

Миротворчі місії є однією з головних функцій Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) з часу її утворення у 1945 р. Хоча перші її війська були розміщені у 1948 р. на Близькому Сході¹ – Організація ООН зі спостереження за дотриманням умов перемир'я (UN Truce Supervision Organization, UNTSO) на Палестинських територіях², однак офіційно «миротворчими» вони стали називатися лише у листопаді 1956 р. під час Суецької кризи³. На 2021 р. в історії ООН було проведено 71 миротворчу місію, 12 з яких тривають й донині. В них бере участь близько 90 тис. миротворців з різних країн світу⁴.

Хашимітське Королівство Йорданія є одним з значних та ефективних контрибуторів, що надає

свої військові і поліцейські контингенти для участі у миротворчих місіях під егідою ООН⁵. За кількістю персоналу, що залучається для підтримки миру, Королівство входить до першої «десятки»⁶. Це викликано прагненням Амману відігравати більш помітну роль у вирішенні міжнародних конфліктів з метою створення іміджу країни як активного прихильника встановлення миру і стабільності в різних регіонах земної кулі поза політичних, релігійних, союзницьких і інших переваг.

Даний вид діяльності Збройних сил Йорданії є одним з пріоритетних для розбудови власної армії. При цьому власні витрати в цій сфері мінімізовані, тому що основні витрати по утриманню миротворців несе безпосередньо ООН. Більшість провідних розвинених країн не бажають брати безпосередню участь в операціях ООН з підтримки миру, лише фінансово підтримуючи миротворчі місії (у 2020–2021 рр. найбільші внески в миротворчий бюджет ООН здійснювали три країни:

¹ United Nations Peacekeeping. Nfhs potential debate topic 2022-2023. July 1, 2021. URL: <https://www.nfhs.org/media/4716890/un-peacekeeping-final-paper-pdf-nierman-kay-2021.pdf>.

² Віхарта Ш. Легітимність миротворчих операцій. СІПРІ 2009: Щорічник: Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. інститут дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; Редкол. укр. вид.: Л. Шангіна (голов. ред.) та ін. Київ: Заповіт, 2010. С. 91.

³ Атто Р. От миротворчества к миростроительству: эволюция роли ООН в операциях в пользу мира. Международный журнал Красного Креста. 2013. № 95 (891/892). С. 4; United Nations Peacekeeping. Вказ. праця.

⁴ Терентьева О. Примус до миру: горячі точки й миротворчі місії. 28 вересня, 2021. URL: <https://politikrytyka.org/2021/09/28/prymus-do-myru-garyachi-tochky-j-mirotvorchi-misiyi/>

⁵ Хамзин К. З. Армия, власть и общество в Иордании. Армия и власть на Ближнем Востоке: от авторитаризма к демократии (сборник статей). Москва: Институт изучения Израиля и Ближнего Востока. 2002. С. 25–26; Саакян М. Б. Характеристика сучасної злочинності в зонах проведення миротворчих операцій міжнародними військовими формуваннями. Південноукраїнський правничий часопис. 2015. № 4. С. 61.

⁶ Бані-Насер Ф. Миротворчі операції ООН: теорія і практика. Проблеми міжнародних відносин. 2015. Вип. 10-11. С. 30; Peacekeeping Operations Department. URL: <https://www.psd.gov.jo/index.php/en/2016-08-24-07-07-42/departement-of-peacekeeping-operations>

США (28%), Китай (15,2%) та Японія (8,5%))⁷, що не входять у зону їхніх національних інтересів. Тож основні країни-контрибутори використовують операції ООН з підтримання миру як одну з форм підготовки особового складу та додаткових грошових надходжень до бюджету своїх країн⁸. В той же час погляд на участь йорданських військових у миротворчих місіях як засіб «заробітчанства»⁹ є надто спрощеним.

2008 р. за кількістю персоналу цивільної поліції, що брали участь в миротворчих операціях ООН, Йорданія посіла друге місце серед найбільших країн-контрибуторів¹⁰, а у 2015 р. стала найкрупнішим постачальником поліції, надавши 1531 поліцейського-миротворця¹¹. Крім того, у 2004 р. саме йорданському принцу Зеїду Раад аль-Хуссейну (у 2014–2018 рр. – Верховний комісар ООН з прав людини) Генеральним секретарем ООН К. Аннаном було доручено підготувати доповідь відносно випадків сексуальної експлуатації і наруги з боку миротворців. Оприлюднена у 2005 р. «Доповідь Зеїда» стала важливим кроком ООН у реформуванні своєї миротворчої діяльності¹². У 2006 р., після оприлюднення «Доповіді Зеїда», Департамент ООН з миротворчих операцій (UN Department of Peacekeeping Operations, DPKO) створив спеціалізовану Групу з питань етики та дисципліни (Conduct and Discipline Unit)¹³.

Враховуючи важливий внесок Йорданії у миротворчу діяльність, вважаємо актуальним аналіз участі йорданських миротворців у місіях ООН.

⁷ Ковтун О. Ю. Миротворча діяльність ООН у XXI столітті. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. Вип. 96 (Ч. I). С. 120; ООН може призупинити усі миротворчі місії вже 1 липня. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/oon-mozhe-prizupiniti-usi-mirotvorchi-misiji-vzhe-1-lipnja-.html>

⁸ Бані-Насер Ф. Вказ. праця. С. 29–30.

⁹ Хамзин К. З. Вказ. праця. С. 38.

¹⁰ Зодер К. Багатосторонні миротворчі операції у 2008 р. СІПРІ 2009: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. інститут дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; редкол. укр. вид.: Л. Шангіна (голов. ред.) та ін. Київ : Заповіт, 2010. С. 113.

¹¹ Сміт І. Світові тенденції миротворчих операцій. СІПРІ 2016: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; Редкол. укр. вид.: Л. Шангіна (голов. ред.) та ін. Київ : Заповіт, 2018. С. 248–249.

¹² Хогхаммар Т. Сексуальна експлуатація і наруга під час миротворчих операцій. СІПРІ 2016: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; Редкол. укр. вид.: Л. Шангіна (голов. ред.) та ін. Київ : Заповіт, 2018. С. 277.

¹³ Віхарта Ш. Вказ. праця. С. 104–106.

Відсутність узагальнених робіт з цього питання у вітчизняній і закордонній літературі надає цій проблемі більшої значущості. Головними джерелами є щорічники Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру (SIPRI)¹⁴, стенограми засідань Ради Безпеки ООН з питань підвищення результативності діяльності миротворців¹⁵, програма імплементації резолюцій ООН¹⁶.

Фактична участь першого Національного миротворчого контингенту Хашимітського Королівства Йорданії відбулася у 1989 р. в складі миротворчої місії під егідою ООН в Анголі. Йорданія долучилася до Контрольної місії ООН в Анголі I (КМОНА I) в якості спостерігача за виконанням виводу кубинських військ з цієї території, що тривала з 1 січня 1989 р. по 25 травня 1991 р. Саме у миротворчій діяльності ООН період 1988–1993 рр. розглядається як період розширення, коли з закінченням «холодної війни» миротворство стає більш затребуваним¹⁷. Якщо протягом 1948–1988 рр. ООН здійснила 13, то за наступні п'ять років, з 1988–1993 рр. – 20 миротворчих операцій¹⁸. У випадках, коли безпосереднє втручання ООН визначається недоречним або недоцільним, Рада Безпеки дає санкцію регіональним або іншим міжнародним організаціям, таким як Європейський союз (ЄС), Африканський союз (АС), Організація Північноатлантичного договору (НАТО), Економічне співтовариство західноафриканських держав (ЕКОВАС), або «коаліціям бажаючих країн» виконувати певні функції з підтримання миру або з примусу до миру¹⁹. Тож підрахувати точну участь Йорданії безпосередньо у миротворчих місіях ООН є достатньо складним завданням.

¹⁴ СІПРІ 2009: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. інститут дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; редкол. укр. вид.: Л. Шангіна (голов. ред.) та ін. Київ : Заповіт, 2010. 464 с.; СІПРІ 2016: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; Редкол. укр. вид.: Л. Шангіна (голов. ред.) та ін. Київ : Заповіт, 2018. 768 с.

¹⁵ Организация Объединенных Наций. Совет Безопасности. 8521-е заседание. Вторник, 7 мая 2019 года (S/PV.8521), Нью-Йорк, 2019. 92 с. URL: <https://undocs.org/pdf?symbol=ru/S/PV.8521>

¹⁶ Резолюція 1325 (2000), ухвалена Радою Безпеки на її 4213-му засіданні, 31 жовтня 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_669#Text; Jordanian National Action Plan for the Implementation of UN Security Council resolution 1325 on Women, Peace and Security 2018–2021. URL: <https://jordan.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/12/jordanian-national-action-plan>

¹⁷ Бані-Насер Ф. Вказ. праця. С. 28; Атто Р. Вказ. праця. С. 16.

¹⁸ Атто Р. Там само. С. 17.

¹⁹ Бані-Насер Ф. Там само. С. 29.

У 1991 р. Королівство долучилося до другого етапу миротворчої місії Анголі – UNAVEM II (United Nations Angola Verification Mission, 1991–1995 pp.)²⁰. Протягом 1992–1995 pp. йорданські військові контингенти брали участь в миротворчій місії в Сомалі²¹. Перший етап місії згідно резолюції № 751 Ради Безпеки ООН (далі – РБ ООН) від квітня 1992 р. – UNOSOM-I (United Nations Operation in Somalia) був невдалим, з людськими жертвами у стані миротворців, оскільки не була проведена розвідка в повному обсязі. У березні 1993 р. резолюцією РБ ООН № 814 було оголошено про проведення в Сомалі операції UNOSOM-II, у якій Йорданія також брала безпосередню участь. На початку березня 1995 р. місія UNOSOM-II була припинена²².

Перші йорданські поліцейські прийняли участь 1992 р. у миротворчій місії в Хорватії²³. Йорданські спостерігачі увійшли у серпні 1993 р., за Резолюціями РБ ООН № 849 і 858 до складу Спостережної місії у Грузії – UNOMIG; у 1995–2002 pp. у складі Сил втілення під керівництвом НАТО (IFOR, SFOR) в Боснії і Герцеговині²⁴; у червні 1999 р., відповідно до Резолюції № 1244 РБ ООН – до складу Тимчасової адміністрації у Косово (Сербія: Косово) – UNMIK²⁵.

У 1996 р. Йорданії було надано статусу «основного ненадійського союзника» США, а з 1997 р. США активізували фінансову підтримку Королівству²⁶. Починаючи з 1999 р., за короля Абдалли II, участь Збройних сил Йорданії у миротворчих операціях під егідою ООН значно зросла²⁷. З 2003 р. йорданський миротворчий шпиталь почав діяти в Іраку – «Ірак-6», який до 1 січня 2007 р.

приймав 500 тис. пацієнтів і провів 1700 хірургічних операцій²⁸. З 2006 р. польові шпитали були розгорнуті у Лівані (шоста зміна персоналу «Ліван-11» і «Ліван-12»), які на 1 березня 2007 р. здійснили 12 тис. хірургічних операцій і прийняли 60 тис. нужденних у медичній допомозі. Протягом 1999–2010 pp. миротворці Йорданії (війська, спостерігачі і цивільна поліція) брали участь у миротворчій місії ООН на території Демократичної Республіки Конго – MONUC (United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo), яка у 2010 р. була перейменована на MONUSCO (до назви додане слово *stabilization*, аби продемонструвати якісно новий етап миротворчої кампанії)²⁹. Разом з Індією Йорданія очолила у липні 2000 р. миротворчу місію ООН в Ефіопії та Ерітреї – UNMEE. Наступного року йорданські миротворці увійшли до складу Міжнародних сил сприяння безпеці (International Security Assistance Force, ISAF), що проводилася під керівництвом НАТО в Афганістані (резолюція № 1386 Ради Безпеки ООН); з жовтня 2001 р. – у антитерористичній операції НАТО в Середземному морі «Активні Зусилля» («Active Endeavour»)³⁰, а у 2002 р. – у складі місії ООН допомоги в Афганістані – UNAMA. Йорданські військові, спостерігачі і поліція протягом 2003–2007 р. приймали участь у миротворчих операціях ООН у Ліберії (2003 р. – UNMIL), Кот-д'Івуарі (2004 р. – UNOCI), Бурунді (2004 р. – ONUB), Гаїті (2004 р. – MINUSTAH), Судані (2005 р. – UNMIS), у Центральноафриканській Республіці (далі – ЦАР) і Чаді (2007 р. – MINURCAT), Непалі (2007 р. – UNMIN); спільній операції АС/ООН у Дарфурі (2007 р. – UNAMID). У 2008 р. Йорданія взяла участь у п'яти миротворчих операціях, чотири з яких були започатковані ЄС і одна ООН – у Сьєрра-Леоне (UN Peacebuilding Office in Sierra Leone, UNIPIL), у Чаді і ЦАР (EU Military Operation in Chad and the Central African Republic, EUFOR Tchad/RCA), Косово (EU Rule of Law Mission in Kosovo, EULEX Kosovo), Гвінеї-Бісау (EU Advisory Mission for Security Sector Reforms in Guinea-Bissau, EU SSR Guinea-Bissau) і у Грузії (EU Monitoring Mission, EUMM)³¹. Загалом, на 2007 р. йорданські миротворці пройшли 24 «гарячі точки», включаючи колишню Югославію (Боснію),

²⁰ Глава V. Вспомогательные органы Совета Безопасности. Справочник по практике Совета Безопасности – Дополнение за 1989–1992 годы. С. 91–96. URL: https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org/securitycouncil/files/ru/sc/repertoire/93-95/93-95_05.pdf

²¹ Там само. С. 96–99.

²² Стужук П. Розвідка у миротворчих операціях кінця XX та початку XXI століття. Воєнна історія. 2009. № 6(48). URL: http://warhistory.ukrlife.org/6_09_6.html; Місія ООН у Сомалі II. URL: https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%96%D1%8F_%D0%9E%D0%9E%D0%9D_%D1%83_%D0%A1%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%96_II.

²³ Peacekeeping Operations Department. Вказ. праця.

²⁴ Частина IV. Роль Альянсу в миротворчих операціях та операціях з підтримання миру. С. 144–146. URL: <https://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-ukr-2006/Part4.pdf>.

²⁵ Зодер К. Вказ. праця. С. 127.

²⁶ Аджигитов А. Д. Иордано-израильский договор о мире: результаты реализации. Востоковедный сборник. Москва, 2001. Вып. 2. С. 15–16.

²⁷ Данилов Л. Кто есть кто в Иорданском Хашимитском Королевстве. Москва : ИИиБВ, 2002. С. 28.

²⁸ Деловая Иордания. Экономика и связи с Россией в 2004–09 гг. Москва : «ПОЛПРЕД Справочники», 2009. Спецвыпуск. Т. VII. С. 67.

²⁹ Терентьева О. Вказ. праця; Зодер К. Вказ. праця. С. 128.

³⁰ Операції НАТО. Київ : Т-во «Знання» України, 2007. С. 15.

³¹ Зодер К. Вказ. праця. С. 116–117, 130–133; Українські миротворці відправляються в Бурунді. URL: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/publish/article?art_id=18102376.

Східний Тимор, Руанду, Гаїті, Ірак, Бурунді, Ліван, Конго, Грузію, Єгипет, Палестину та інше³².

У 2009 р. нових операцій не відбувалося, а 12 попередніх місій тривають і донині. З 2010 р. йорданські поліцейські долучилися до миротворчої операції на Кіпрі – UNFICYP (United Nations Peacekeeping Force Cyprus, повинна тривати до 31 січня 2022 р.), а також в суданському регіоні Аб'єй – UNISFA (United Nations Interim Security Force for Abyei)³³. На 2014 р. 36700 військових Збройних сил Королівства вже пройшли службу у складі миротворчих контингентів. Лише на лютий означеного року 3260 йорданців здійснювали підтримку місіях ООН у різних «гарячих точках» світу³⁴. Йорданія зайняла четверте місце у міжнародному «табелі про ранги» по кількості свого миротворчого контингенту після Пакистану, Індії і Бангладеш, що одночасно виконують місії за кордоном. 4200 військових Йорданії знаходились у складі 16 місій, у дев'яти з яких були розгорнуті військово-польові шпитали для обслуговування місцевого населення (Бурунді і Ліван)³⁵.

У 1994 р. була створена FIEP (International Association of Gendarmeries and Police Forces with Military Status – Асоціація сил поліції та жандармерії країн Європи та Середземного моря у статусі військової установи), що отримала назву від перших літер держав-засновниць – Франції, Італії, Іспанії та Португалії. Королівська жандармерія Йорданії увійшла до складу Асоціації у 2012 р.³⁶ Метою організації є розширити і зміцнити взаємні відносини, сприяти новаторському і активному аналізу форм поліцейського співробітництва і цінувати його модель організації та структур за кордоном³⁷. З 2014 р. Йорданія

доедналися до міжнародної військової коаліції проти ІД (Global Coalition to Counter ISIL) на чолі з США і Саудівською Аравією в Іраку і Сирії («перехресне членство» в коаліціях, очолюваних США та Саудівською Аравією)³⁸. У 2015–2021 рр. серед безпекових пріоритетів Амман вважав регіональну безпеку та протидію тероризму, привнесення миру та стабільності в сусідню Сирію. Йорданські миротворці брали участь в операціях на Балканах (Боснія і Герцеговина, Косово), в місії НАТО в Афганістані (місія «Рішуча підтримка» – RSM), а також в операціях разом з ЄС в Малі (EUCAP Sahel Mali), Південному Судані (Аб'єй), Сьєрра-Леоне (UNIPSIL), Україні і ЦАР (EUMAM RCA)³⁹. На початок травня 2019 р., згідно даних йорданського представника, більш як 100 тис. осіб Королівства прийняли участь у миротворчих місіях ООН⁴⁰.

В Королівстві з 1996 р. діє Інститут миротворчих сил (Національний Інститут підготовки кадрів для миротворчих операцій), діяльність якого почалася зі створення в рамках об'єднаного комітету начальників штабів Збройних сил країни спеціального відділу планування миротворчих операцій за кордоном – Навчальний центр миротворчих операцій (Jordanian Peacekeeping Operations Centre). Він розташований в містечку Зарка (25 км східніше Амману), в якому вже виділені до складу миротворчих місій підрозділи Збройних сил, що проходять підготовку до роботи в конкретному регіоні або країні. Подібний Інститут миротворчості є єдиним подібного роду закладом на Близькому Сході. В даному центрі проходять підготовку також підрозділи миротворчих сил ряду арабських і дружніх мусульманських країн. У ньому навчаються військовослужбовці Саудівської Аравії, Кувейту, Оману, Об'єднаних Арабських Еміратів, Пакистану⁴¹. На 2019 р. в ньому пройшли навчання понад 66 тис. військовослужбовців Йорданії та інших країн. З 2003 р. Інститут почав проводити курси з підвищення поінформованості

³² Делова Іорданія. Вказ. праця. С. 62; Корнилов А. А., Никитин А. Г. Система регіональної безпеки Іорданського Хашимітського Королівства в контексті воєнно-політичної нестабільності на Близькому Сході. Вестник Нижегородського університету ім. Н.І. Лобачевського. 2007. № 5. С. 192.

³³ United Nations Peacekeeping. Вказ. праця.

³⁴ Содействие за границами страны способствуют поддержанию мира и стабильности. URL: <https://unipath-magazine.com/ru/>

³⁵ «Арабский кризис» и его международные последствия / под общ. ред. А. М. Васильева; отв. ред. А. Д. Саватеев, Л. М. Исаев. Москва: ЛЕНАНД, 2014. С. 83.

³⁶ Агапова О. Міжнародне співробітництво як чинник вдосконалення діяльності національної гвардії України. Підприємство, господарство і право. 2016. № 12. С. 133; Нацгвардія України стане спостерігачем в Асоціації сил жандармерії і поліції країн Європи. URL: <https://nv.ua/ukraine/events/natsgvardiya-ukrainy-stanet-nabljudatelem-v-assotsiatsii-sil-zhandarmerii-i-politsii-stran-evropy-164125.html>

³⁷ Калайда А. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання міжнародного співробітництва в діяльності

поліції. Підприємство, господарство і право. 2020. № 11. С. 117.

³⁸ Дейвис Я. Цілі, завдання, методи Ісламської держави та відповідь міжнародної спільноти. СІПРІ 2016: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: Пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; Редкол. укр. вид.: Л. Шангіна (голов. ред.) та ін. Київ: Заповіт, 2018. С. 32–33.

³⁹ Хотин Р. Програма розширених можливостей НАТО: до якого клубу приєдналася Україна? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/prohrama-rozshyrenykh-mozlyvostej-nato/30671975.html>; Сміт І. Вказ. праця. С. 248–249.

⁴⁰ Организация Объединенных Наций. Вказ. праця. С. 57.

⁴¹ Делова Іорданія. Вказ. праця. С. 61.

ваності про різні культури у зонах конфліктів⁴².

В рамках програми співробітництва з НАТО в Учебовому центрі спеціальних операцій імені короля Абдалли в Аммані – Peace Operations Training Centre (POTC, своєрідний близькосхідний центр НАТО – аналог оборонного коледжу Альянсу в Римі) проходять навчання з військової підготовки, розмінюванню, військовій медицини офіцерський склад багатьох країн⁴³. У Хашимітському Королівстві 2015 р. Головним управлінням безпеки створено Департамент поліції Йорданії по операціям з підтримки миру – JPDPCO (Jordan Police Department Of Peacekeeping Operations), метою якого є підготовка співробітників поліції і підвищення роботи поліцейських-миротворців на основі міжнародних стандартів. Поліція Йорданії разом з Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ) опікується підготовкою майбутніх миротворців. Щорічно Учебний центр миротворців Йорданії навчає близько 1000 поліцейських⁴⁴.

У 1995 р., за сприяння принцес Айші Бінт Аль-Хусейн та Басму Бінт Алі Бін Найф було створено Управління військових справ жінок. Айша Бінт Аль-Хуссей згодом стала першою арабською жінкою з Близького Сходу, яка навчалася у Королівській військовій академії в Сандхерсті у Великобританії⁴⁵ (с. 23). Після прийняття Радою Безпеки ООН Резолюції 1325 від 31 жовтня 2000 р.⁴⁶ протягом 2007-2008 рр. цей показник збільшився на 40% як серед персоналу миротворчих контингентів, так і у керівництві операціями⁴⁷. Однак, лише після причетності жінок до вибуху в Аммані 2005 р. йорданських жінок-військовослужбовців стали активно залучати до роботи в галузі контррадикалізації, контртероризму та розвідки. Були створені команди із залучення жінок, які вважаються вкрай важливими для внеску Йорданії у Міжнародні сили сприяння безпеці в Афганістані. 2017 р. Йорданія стала однією з перших країн Близького Сходу, яка прийняла Національний

план дій щодо реалізації резолюції 1325 «Жінки, мир, безпека»⁴⁸. Так, на засіданні Ради Безпеки ООН 7 грудня 2019 р. представник Йорданії відзначила, що вже наприкінці 2018 р. кількість жінок-спостерігачів і штабних офіцерів у йорданських Збройних Силах зросло до 15 відсотків⁴⁹.

Таким чином, Хашимітське Королівство Йорданія, приймаючи участь у підтримці миру під егідою ООН з 1989 р., посіла ключові позиції серед найбільш ефективних країн-контрибуторів. За кількістю персоналу у миротворчих місіях Королівство на початку XXI ст. впевнено увійшло до першої «десятки». Цьому сприяло не тільки прагнення до створення позитивного іміджу країни на міжнародній арені, але й діяльність Інституту миротворчості в Йорданії, який є єдиним подібного роду закладом на Близькому Сході. Завдяки високому рівню кадрового складу поліцейських-миротворців Королівська жандармерія увійшла до складу FIER, а створення Департаменту поліції Йорданії по операціям з підтримки миру 2015 р. тільки підвищило авторитет Хашимітського Королівства Йорданія на міжнародній арені.

⁴² Организация Объединенных Наций. Вказ. праця. С. 58.

⁴³ В Йордании начинается подготовка НАТО для иракских офицеров. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_129666.htm; Director of JPC Visited the Jordan Peace Operation Training Centre. URL: <https://www.mod.go.jp/js/jsc/jpc/english/about/action2016.html>

⁴⁴ Jordan: Peacekeepers protecting human rights. URL: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/JordanPeacekeepersProtectingHumanRights.aspx>

⁴⁵ Уотсон К. Гендерні питання в секторі безпеки: Збірник інформаційно-методичних матеріалів. Женева: ДКЗС, ОБСЄ/БДІПЛ, ООН Жінки, 2020. С. 23.

⁴⁶ Резолюція 1325 (2000)... Вказ. праця.

⁴⁷ Ковтун О. Ю. Вказ. праця. С. 120.

⁴⁸ Уотсон К. Вказ. праця. С. 23; Jordanian National Action... Вказ. праця.

⁴⁹ Организация Объединенных Наций. Вказ. праця. С. 58.

References

- United Nations Peacekeeping. Nfhs potential debate topic 2022-2023. July 1, 2021. URL: <https://www.nfhs.org/media/4716890/un-peacekeeping-final-paper-pdf-nierman-kay-2021.pdf>
- Viharta Sh. Legitimist' mirotvorchih operacij. SIPRI 2009: Shhorichnik: Ozbroennja, rozzbroennja ta mizhnarodna bezpeka: Per. z angl. / Stokgol'm. mizhnar. institut doslidzhennja miru; Ukr. centr ekon. i polit. doslidzhen' im. O. Razumkova; Redkol. ukr. vid.: L. Shangina (golov. red.) ta in. Kiiv : Zapovit, 2010. S. 91–111.
- Atto R. Ot mirotvorchestva k mirostroitel'stvu: jevoljucija roli OON v operacijah v pol'zu mira. Mezhdunarodnyj zhurnal Krasnogo Kresta. 2013. № 95 (891/892). S. 3–27.
- Terent'eva O. Primus do miru: garjachi točki j mirotvorchi misiï. 28 veresnja, 2021. URL: <https://politkrytyka.org/2021/09/28/prymus-do-miru-garyachi-tochky-j-myrotvorchi-misiyi>
- Hamzin K. Z. Armija, vlast' i obshhestvo v Iordanii. Armija i vlast' na Blizhnem Vostoke: ot avtoritarizma k demokratii (sbornik statej). Moskva : Institut izuchenija Izrailja i Blizhnego Vostoka. 2002. S. 20–42.
- Saakjan M. B. Charakteristika suchasnoï zlochinosti v zonah provedennja mirotvorchih operacij mizhnarodnimi vijs'kovimi formuvannjami. Pivdenoukraïns'kij pravnychij chasopis. 2015. № 4. S. 61–62.
- Bani-Naser F. Mirotvorchi operacii OON: teorija i praktika. Problemi mizhnarodnih vidnosin. 2015. Vip. 10-11. S. 24–36.
- Peacekeeping Operations Department. URL: <https://www.psd.gov.jo/index.php/en/2016-08-24-07-07-42/departement-of-peacekeeping-operations>
- Kovtun O. Ju. Mirotvorcha dijal'nist' OON u HHI stolitti. Aktual'ni problemi mizhnarodnih vidnosin. 2011. Vip. 96 (Ch. I). S. 118–122.
- OON mozhe prizupiniti usi mirotvorchi misiï vzhe 1 lipnja. URL: <https://zn.ua/ukr/WORLD/oon-mozhe-prizupiniti-usi-mirotvorchi-misiji-vzhe-1-lipnja-.html>
- Zoder K. Bagatostoronni mirotvorchi operacii u 2008 r. SIPRI 2009: Shhorichnik: Ozbroennja, rozzbroennja ta mizhnarodna bezpeka: Per. z angl. / Stokgol'm. mizhnar. institut doslidzhennja miru; Ukr. centr ekon. i polit. doslidzhen' im. O. Razumkova; redkol. ukr. vid.: L. Shangina (golov. red.) ta in. Kiiv : Zapovit, 2010. S. 113–152.
- Smit I. Svitovi tendencii mirotvorchih operacij. SIPRI 2016: Shhorichnik: Ozbroennja, rozzbroennja ta mizhnarodna bezpeka: Per. z angl. / Stokgol'm. mizhnar. in-t doslidzhennja miru; Ukr. centr ekon. i polit. doslidzhen' im. O. Razumkova; Redkol. ukr. vid.: L. Shangina (golov. red.) ta in. Kiiv : Zapovit, 2018. S. 241–249.
- Hoghammar T. Seksual'na ekspluatacija i narugi pid chas mirotvorchih operacij. SIPRI 2016: Shhorichnik: Ozbroennja, rozzbroennja ta mizhnarodna bezpeka: Per. z angl. / Stokgol'm. mizhnar. in-t doslidzhennja miru; Ukr. centr ekon. i polit. doslidzhen' im. O. Razumkova; Redkol. ukr. vid.: L. Shangina (golov. red.) ta in. Kiiv : Zapovit, 2018. S. 273–282.
- SIPRI 2009: Shhorichnik: Ozbroennja, rozzbroennja ta mizhnarodna bezpeka: Per. z angl. / Stokgol'm. mizhnar. institut doslidzhennja miru; Ukr. centr ekon. i polit. doslidzhen' im. O. Razumkova; redkol. ukr. vid. : L. Shangina (golov. red.) ta in. Kiiv : Zapovit, 2010. 464 s.
- SIPRI 2016: Shhorichnik: Ozbroennja, rozzbroennja ta mizhnarodna bezpeka: Per. z angl. / Stokgol'm. mizhnar. in-t doslidzhennja miru; Ukr. centr ekon. i polit. doslidzhen' im. O. Razumkova; Redkol. ukr. vid. : L. Shangina (golov. red.) ta in. Kiiv : Zapovit, 2018. 768 s.
- Organizacija Obedinennyh Nacij. Sovet Bezopasnosti. 8521-e zasiedanie. Vtornik, 7 maja 2019 goda (S/PV.8521), N'ju-Jork, 2019. 92 s. URL: <https://undocs.org/pdf?symbol=ru/S/PV.8521>
- Rezoljucija 1325 (2000), uhvalena Radoju Bezpeki na ii 4213-mu zasidanni, 31 zhovtnja 2000 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_669#Text
- Jordanian National Action Plan for the Implementation of UN Security Council resolution 1325 on Women, Peace and Security 2018–2021. URL: <https://jordan.unwomen.org/en/digital-library/publications/2017/12/jordanian-national-action-plan> (data zvernennja: 22.12.2021).
- Glava V. Vspomogatel'nye organy Soveta Bezopasnosti. Spravochnik po praktike Soveta Bezopasnosti — Dopolnenie za 1989–1992 gody. S. 81–14. URL: https://www.un.org/securitycouncil/sites/www.un.org.securitycouncil/files/ru/sc/repertoire/93-95/93-95_05.pdf
- Stuzhuk P. Rozvidka u mirotvorchih operacijah kincja HH ta pochatku HHI stolittja. Voenna istorija. 2009. № 6(48). URL: http://warhistory.ukrlife.org/6_09_6.html
- Misija OON u Somali II. URL: https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9C%D1%96%D1%81%D1%96%D1%8F_%D0%9E%D0%9E%D0%9D_%D1%83_%D0%A1%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BB%D1%96_II
- Chastina IV. Rol' Al'jansu v mirotvorchih operacijah ta operacijah z pidtrimannja miru. S. 143–163. URL: <https://www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-ukr-2006/Part4.pdf>

Akzhigitov A. D. Iordano-izrail'skij dogovor o mire: rezul'taty realizacii. Vostokovednyj sbornik. Moskva, 2001. Vyp. 2. S. 12–24.

Danilov L. Kto est' kto v Iordanskom Hashimitskom Korolevstve. Moskva : IiBV, 2002. 302 s.

Delovaja Iordaniya. Jekonomika i svyazi s Rossiej v 2004–09 gg. / Red. G. N. Vachnadze. Moskva : «POLPRED Spravochniki», 2009. Specvypusk. T. VII. 124 s.

Operacii NATO. Kiiv : T-vo «Znannja» Ukraïni, 2007. 24 s.

Ukraïns'ki mirotvorci vidpravljajut'sja v Burundi. URL: http://old.kmu.gov.ua/kmu/control/publish/article?art_id=18102376

Kornilov A. A., Nikitin A. G. Sistema regional'noj bezopasnosti Iordanskogo Hashimitskogo Korolevstva v kontekste voenno-politicheskoy nestabil'nosti na Blizhnem Vostoke. Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N.I. Lobachevskogo. 2007. № 5. S. 190–196.

Sodejstvie za granicami strany sposobstvujut podderzhaniju mira i stabil'nosti. URL: <https://unipath-magazine.com/ru/>

«Arabskij krizis» i ego mezhdunarodnye posledstvija / pod obshh. red. A. M. Vasil'eva; otv. red. A. D. Savateev, L. M. Isaev. Moskva : LENAND, 2014. 256 s.

Agapova O. Mizhnarodne spivrobotnictvo jak chinnik vdoskonalennja dijal'nosti nacional'noi gvardii Ukraïni. Pidpriemnictvo, gospodarstvo i pravo. 2016. № 12. S. 131–135.

Nacgardija Ukraïny stanet nabljudatelem v Asociacii sil zhandarmerii i policii stran Evropy. URL: <https://nv.ua/ukraine/events/natsgardija-ukrainy-stanet-nabljudatelem-v-assotsiatsii-sil-zhandarmerii-i-politsii-stran-evropy-164125.html>

Kalajda A. Zarubizhnij dosvid administrativno-pravovogo reguljuvannja mizhnarodnogo spivrobotnictva v dijal'nosti policii. Pidpriemnictvo, gospodarstvo i pravo. 2020. № 11. S. 115–119.

Dejvis Ja. Cili, zavdannja, metodi Islams'koï derzhavi ta vidpovid' mizhnarodnoi spil'noti. SIPRI 2016: Shhorichnik: Ozbroennja, rozzbroennja ta mizhnarodna bezpeka: Per. z angl./Stokgol'm. mizhnar. in-t doslidzhennja miru; Ukr. centr ekon. i polit. doslidzen' im. O. Razumkova; Redkol. ukr. vid.: L. Shangina (golov. red.) ta in. Kiiv : Zapovit, 2018. S. 21–38.

Hotin R. Programa rozshirenih mozhlivostej NATO: do jakogo klubu priednasja Ukraïna? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/prohrama-rozshyrenykh-mozlyvostej-nato/30671975.html>

V Iordanii nachinaetsja podgotovka NATO dlja irakskih oficerov. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_129666.htm

Director of JPC Visited the Jordan Peace Operation Training Centre. URL: <https://www.mod.go.jp/js/jsc/jpc/english/about/action2016.html>

Jordan: Peacekeepers protecting human rights. URL: <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/JordanPeacekeepersProtectingHumanRights.aspx>

Uotson K. Genderni pitannja v sektori bezpeki: Zbirnik informacijno-metodichnih materialiv. Zheneva: DKZS, OBSČ/BDIPL, OON Zhinki, 2020. 67 s.